ASIGURAREA TRANSPARENȚEI ACHIZIȚIILOR PUBLICE PRIN UTILIZAREA SISTEMELOR ELECTRONICE ÎN CONTEXTUL CREĂRII ȘI MONITORIZĂRII SERVICIILOR PUBLICE SUSTENABILE

Silvia ZAHARCO,
ORCID: 0000-0003-0988-9152
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract. *The transparency of public procurement has become an important strategy to reduce corruption within state institutions. Thus, in order to promote the sustainable and efficient management of public financial resources, various digital platforms have been implemented in many countries that ensure the intelligibility of the use of public funds. In the Republic of Moldova, e-government has become an important direction of development, in which substantial investments have been made to ensure efficient and transparent governance, especially in contracting and purchasing public properties and services. The objective of the study is to present an overview of the work on the initiatives that have been used around transparency and electronic procedures to highlight how these procedures favor the sustainable development of public services. The methodology used in this work provides for systematic research of the literature, and the main findings suggest that in the Republic of Moldova this field is little researched.42*

Keywords: *electronic procurement, e-government, tender, digital platform, public services, sustainability, transparency.*

Introducere. Unul dintre elementele care are un impact substanțial asupra credibilității instituțiilor statului este actul de corupție care afectează eficiența administrației publice. Indicele de percepție a corupției în sectorul public (CPI), indică faptul că două treimi din 180 de țări evaluate nu depășesc 50 de puncte pe o scară de la 0 la 100 de puncte, ceea ce înseamnă că în majoritatea țărilor există probleme grave de corupție. În anul 2022, nivelul indicelui respectiv afiliat Republicii Moldova alcătuia 39 de puncte (media fiind de 43 puncte), fiind în scădere cu 25,8% în ultimii 5-6 ani. [3]

În scopul reducerii nivelului de corupție în sectorul public și, totodată, sporirii transparenței serviciilor publice au fost implementate diverse tehnologii de e-guvernare (guvernare electronică). E-guvernarea reprezintă aplicarea tehnologiei informațiilor și comunicațiilor (TIC) în procedurile guvernamentale cu scopul de a crește eficiența și transparența acestora, precum și participarea cetățenilor. [5, p. 24] Aplicarea adecvată a e-guvernării permite îmbunătățirea calității serviciilor publice, iar prin utilizarea informațiilor în procesele de luare

a deciziilor asigură o mai bună comunicare între diferite instituții guvernamentale. [6]

Guvernarea electronică încorporează caracteristicile de acces la serviciile publice, modul în care o țară folosește tehnologiile informaționale pentru a promova accesul și incluziunea cetățenilor săi. La nivel internațional, pentru a caracteriza performanța guvernelor în dezvoltarea serviciilor electronice, incluziunea capitalului uman și dezvoltarea infrastructurii de telecomunicații, se utilizează Indicele de Dezvoltare a E-guvernării (EGDI). În anul 2022, Republica Moldova a ocupat locul 72 (din 193 țări) în clasamentul ONU privind transparența e-guvernării. În clasamentul anterior din 2020, a ocupat locul 79. [4]

În acest context, Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă (ONU) evidențiază transparența guvernamentală ca un instrument valoros pentru combaterea corupției și promovarea dezvoltării durabile a țărilor. [1] Prin urmare, se urmărește deschiderea guvernului către cetățeni, generând diverse reforme în favoarea transparenței și responsabilității colective. Astfel, mai multe țări, inclusiv Republica Moldova, au promulgat legi care impun instituțiilor guvernamentale să facă publice informațiile despre procesele de licitație, servicii și contracte. [8, 9, 10]

Scopul lucrării. Scopul cercetării constă în descrierea inițiativelor guvernamentale de transparență în achizițiile publice electronice și contribuția acestora la dezvoltarea serviciilor publice din perspectiva sustenabilității.

Metodologia cercetării. Lucrarea sintetizează abordările teoretice ale procesului de achiziții publice electronice sub aspectul durabilității serviciilor publice. În acest scop a fost sistematizată informația din sursele naționale și internaționale, aplicând metode tradiționale de cercetare: observația, comparația, metoda grafică, analiza și sinteza.

Rezultatele cercetării. Conform prevederilor Legii nr. 131 din 03.07.2015 privind achizițiile publice, achiziția publică constituie o procurare (prin intermediul unui contract) de bunuri, lucrări sau servicii de către autoritățile contractante de la agenții economici selectați de acestea, în scopul îndeplinirii unui interes public. [8]

În contextul creșterii transparenței, vitezei și concurenței achizițiilor, în anul 2017, în Republica Moldova a fost lansat un pilot al sistemul electronic de achiziții publice – MTender. Sistemul digital de achiziții publice prestează servicii de licitație on-line, fiecare decizie de achiziție publică fiind publicată în mod transparent și în timp real. Astfel, pot fi urmărite toate deciziile privind achizițiile publice, inclusiv și modul în care sunt cheltuiți banii publici. [2, p. 11-12]

Achizițiile publice electronice mediate de sistemele de guvernare electronică joacă un rol esențial în programele guvernamentale naționale, deoarece urmăresc să permită transparența activă și să favorizeze eficient relațiile cu

furnizorii. [7, p. 263] Sistemul electronic de achiziții publice are multiple avantaje, oferind beneficii atât statului, cât și agenților economici/cetățenilor (figura 1).

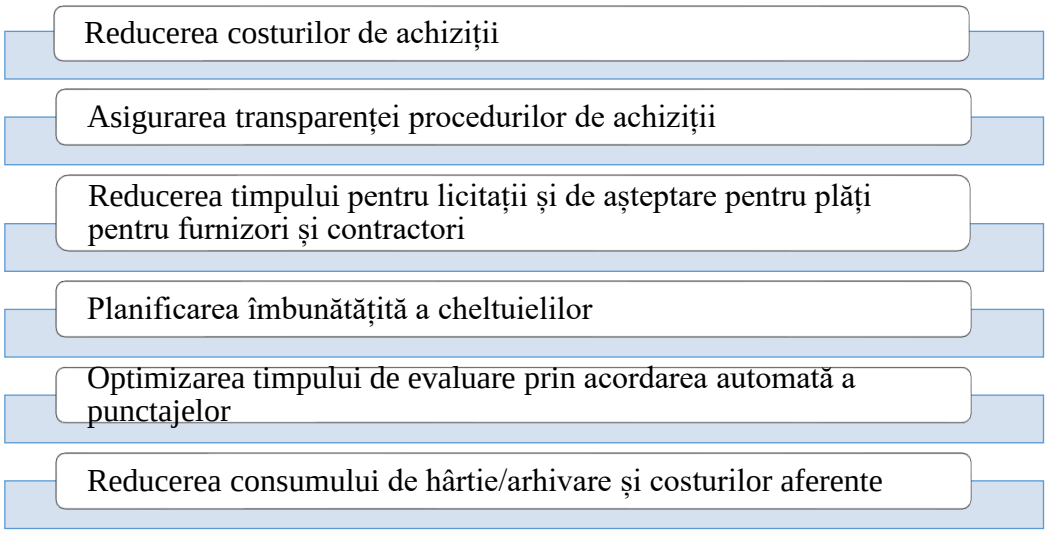

Figura 1. Beneficii ale sistemului electronic de achiziții publice

Sursa: elaborat de autor în baza [5]

În ciuda tuturor așteptărilor, există percepția că corupția ar opera și în licitațiile online. Prin urmare, transparența procedurilor electronice în contextul licitațiilor și contractelor guvernamentale, oricare ar fi acestea, promovează monitorizarea continuă a serviciilor publice [2, 7]. Făcând aceste procese cât mai transparente și oferind cetățenilor un control mai mare, sporește încrederea în guvern.

Concluzii. În concluzie, menționăm că transparența procesului de achiziții publice este un criteriu esențial de prevenire a actelor de corupție. Inteligibilitatea informației aferente procesului de achiziție asigură libera circulație a mărfurilor, oferă libertatea de stabilire şi de prestare a serviciilor, tratament egal a ofertanţilor şi operatorilor economici, imparţialitatea deciziilor, impune asumarea răspunderii privind procedurile de achiziţii publice.

Autoritățile guvernamentale din Republica Moldova întreprind diverse măsuri în vederea modernizării domeniului de achiziții publice și alinierii acestuia la obiectivele de dezvoltare durabilă. Au fost elaborate și modificate un șir de acte normative, regulamente, ghiduri care vin în ajutorul autorităților contractante pentru o mai bună desfășurare a procedurilor de achiziție publică.

Realizarea practică a procedurilor de achiziții publice sub aspectul durabilității rămâne încă a fi incompletă din diverse motive, printre care evidențiem interesul scăzut al agenților economici de a vinde produse sau de a

presta servicii ecologice, lipsa unui mecanism de monitorizare și evaluare a implementării componenței de durabilitate etc.

Referințe bibliografice:

1. Agenda for Sustainable Development 2030. UNITED NATIONS https://www.ohchr.org/en/sdgs/about-2030-agenda-sustainable-development
2. Assessment of Moldova's Public Procurement System. International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank, 2021, 290 p.
3. Corruption Perceptions Index (CPI). Transparency International Association https://www.transparency.org/en/cpi/2022
4. E-Government Development Index (EGDI). UN E-Government Knowledgebase https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/139-Republic-of-Moldova
5. E-government: The Future of Digital Government. UNITED NATIONS, New York, 2022, 311 p. ISBN 978-92-1-001944-6.
6. Hill, K. Public Procurement: E-Procurement. SIGMA, 2016. 12 p.
7. Kohli, J. Red Flags in E-procurement/E-tendering for Public Procurement and Some Remedial Measures. Proceedings of the 5th International Public Procurement Conference, USA, 2012. pp. 258-283.
8. Legea privind achizițiile publice Nr. 131 din 03.07.2015. In: Monitorul Oficial Nr. 197-205 art. 402 din 31.07.2015.
9. Legea cu privire la serviciile publice Nr. 234 din 23.12.2021. In: Monitorul Oficial Nr. 34-38 art. 34 din 04.02.2022.
10. Legea privind identificarea electronică și serviciile de încredere Nr. 124 din 19.05.2022. In: Monitorul Oficial Nr. 170-176 art. 317 din 10.06.2022.